

ANA SÜTÜMÜZ, ANA DİLİMİZ*

Nursima AKÇA

Kelimeler, hayaller, fikirler, duygular ve tepkiler yavaşça çekiliyor hayatımızdan. Kapı aralarına, perde arkalarına saklanıyor. Teknolojinin darağacından kaçmaya çabalarken kaybolmuşluğun ağlarına yakalanıyor, debelendikçe daha da dolanıyor. Bir süre tutunmaya çabalıyor, yaslacak bir omuz bulunca bir nebze rahatlıyor. Belki de bir parçacık daha erteleniyor vedaları. Günlük dilden önce roman aralarına, ardından gazetelerin bulmaca eklerine doğru ilerleyen bir serüvenleri var onların. Arada bir kelime yarışmalarından selam çakıyorlar bizlere. Kimi zaman da meraklısının ağzında sündükçe sünüyor. Sözlük sütunlarının en izbe köşelerinde bir yer edinmişler kendilerine, fark edilmiyorlar. Benimki de laf ya, sözlükler de çoktan unutulmuşlar kervanında aldılar yerlerini. Sonsuzluk çölüne doğru bir yol alacak, kim bilir belki bazen vahalarda mola verdikleri zamanlarda ancak uzatabilecek başlarını aralıktan.

Bir kontrolü kalmadı artık bu işin, bir kelime sanal ortama şöyle bir düşüverdi mi, anında pelesenk oluveriyor dillere. İki gün sonra bir bakmışsın ki karşı komşudan tut da mahalle bakkalına kadar herkesin dilinde. Dillerden tabelalara, market reyollarına sığıyor ilkin. Kitaplara da atınca elini, yapılacak bir şey kalmıyor zaten. Yavaş yavaş, temkinli adımlarla salıyor köklerini derinlere.

Az bir zaman öncesinde dilimize musallat olan “selfie” gibi mesela. Sinsi bir ajan misali ara sokaklardan, okul koridorlarından, bankamatik kuyruklarından ilerleyerek içlere kadar girdi. Ağızdan ağza dolanarak, o kapı senin bu kapı benim sığınarak benimsetti kendini. Yer edindi. Müdahale geldi tabii, kelime Türkçeleştirilmeye çalışıldı ancak yurt çapında ışık hızında yayıl-

* “Dilimiz Kimliğimizdir” Makale ve Deneme Yarışması’nda deneme türünde ikincilik ödülü almıştır.

mıştı bile. “Stalklamak”tan “zap yapma”ya kadar sayfalarca örnek verebiliriz dilimizi istila eden kelimelere.

İşgalci kelimelerin kucağında, masallar ve ninnileri es geçerek televizyonun karmaşık gürültüleriyle gece yarılara kadar yorgan altında fenerle kitap okumanın yerine tabletin, telefonun ışığında uyuyan yeni bir nesil yetiştiriyoruz. Dile yeni giren kelimeleri anında kapıp günlük yaşamlarının orta yerine yerleştiren, ancak bir deyim duyduğu zaman kalakalan bir nesil. Çok satan romanları göğsünü gere gere okuyan ancak kendi öz benliğine, Anadolu’ya hasret bir nesil. Kendinden, kendi benliğinden, tarihinden, kültüründen kopmuş bir nesil yetiştiriyoruz.

Doğru mu yanlış mı demeden, gerçekliğe boyun eğerek hatta kırmızı halılarla karşılıyor yabancı kökenli kelimeleri. Biri de çıkıp itiraz etmiyor, yapsa bile sesi on binlerin kükreyişi arasında cılız kalıyor. Usul usul ancak tam da en can alıcı noktalardan süzülüyor kelimeler. Dilimizde, benliğimizde çatlaklar açıyorlar ve işte öz Türkçemiz bu çatlaklardan sızıveriyor damla damla. Oluğun altına elini tutan bir babayiğit çıkmıyor. Her gün, parça parça kayboluyor kelimelerimiz ve bir başka gün, elinde kitabıyla küçük bir kız çocuğu soruyor babasına: “Baba, ana dilimiz ne bizim?”

Türkiye’de Türkçeyi usulüyle konuşan bir insan, kınayan bakışların hedefi hâline geliyor. Kısıtlama, sınırlama var. Tüm bu kargaşanın içinde kendini ifade edebilmek ne mümkün, mekân isimlerinden birini veyahut herhangi bir markayı Türkçe ile okuduğun anda uzaydan inmiş muamelesi görüyorsun. Cahil, geri kalmış diye mimleniyorsun. Kendi ülkende yabancı konumuna düşüyorsun. Kendi bayrağının, şanlı marşının gölgesi altında turist gibi geziyorsun. Öyle ki pek yakında elimize bir İngilizce-Türkçe sözlük alıp çıkmak gereken sözde kendi sokağımıza. Okuyamadığımız dükkân isimlerine, göz alan neon ışıklı tabelalara, zengin Türk mutfağından yoksun yaban kokan menülere bir faydası olur belki.

Keşke sadece bunlarla sınırlı kalsa bu yabancılaşıma. İş işten geçmeden bir gün duruma el atabilirsek toparlayabilmesi bir nebze rahat olurdu belki. Lakin bir kâbusun içindeymişçesine isimlerimize bile bulaştı bu Avrupai virüs. Batı kökenli şaşaalı (!) isimlerin karşısında öz Türkçemizden olan isimler gün geçtikçe kan kaybediyor. Tüm vatanın, yurdun tek yürek, tek nefes olup bel bağladığı yeni nesil, yeni bir sürümle geliyor o hâlde; benden söylemesi. Öyle ki kendi isimlerimiz soğuk, uçsuz bucaksız galaksiler kadar uzak artık bizlerden. Misal bir *Dede Korkut* okurken -belki bir on yıl sonra-

sindiremeyeceğiz kelimeleri. İsimleri telaffuz edemeyeceğiz. Kendi hamurumuzdan yoğrulma olan o görkemli isimleri.

Evet ya, *Dede Korkut*. Tanıdık geldi mi? Aslı bizden kilometrelerce uzakta, cam kapaklarla muhafaza edilen bizim *Dede Korkut*'umuz. Bizim kelimelerimiz, bizim düşüncelerimiz, bizim kültürümüz, gönülde kâğıda ahenkle damlayan bizim mürekkebimiz. Sorulduğu zaman "Aman benden uzak dursun!" mahiyetinde tepkiler aldığımız, millet olarak olaya çok "Fransız" kaldığımız yüce destanımız *Dede Korkut*. Tek bir sayfasını çekebilmek uğruna çuvalla para saydığımız kendi *Dede Korkut*'umuz. İlkokul sabisine yalaya yuta okutulması gerekirken olaydan bihaber yetişkinlerimiz var hâlbuki. Kim bilir, belki yıllar önce Bulgaristan'a sattığımız tren dolusu tarihî evrakın sessiz tokadıdır bu.

Bilinçsizlikten, tarihimize, özümüze, kaynağımıza olan cahillikten dem vermişken nice örneği olduğundan bahsetmeden geçmek olmaz. Nice bayramımız vardır bizim, derin kuyulara gömülmüş, üzeri kalın tozla ilmek ilmek işlenmiş nevresimlerle örtülü. Hıdrellez'imiz, Nevruz'umuz vardır bizim. Noel'e, yortuya inat. Dört gözle beklediğimiz havaya, toprağa, suya düşen cemrelerimiz vardır bizim. Köy kokan, yurt kokan, memleket kokan destanlarımız vardır. Sazımız ve sözümüz meşhurdur mesel. Puslu zamanın ardına mağrur bir tavırla sinivermiş olan bir âşıklık geleneğimiz vardır. Tür-lü türlü fıkramız, cuk diye gediğine oturan laflarımız vardır.

Millet olarak, engin şuur eksikliğimiz sağ olsun, şu an hepsi kitaplarda yer bulabiliyorlar kendilerine. Tabii ya, hani şu raf köşelerine tıklımış, sararmış kitaplar. Kimsenin elini sürmediği, mahzun, sessiz kitaplar. Öyle ki kütüphanelere hüznün meltemi hâkim artık. Tenhalıktan toz bağladı kitap kapakları. Suale, sebebe gerek olmadığını varsayıyorum çünkü okumuyoruz. Düşünmüyoruz. Her akşam işten veyahut okuldan dönünce paslı, küflü, örümcek ağlarının mesken edindiği beyinlerimizi yapay zekâlara teslim ediyoruz. Kitap raflarının yerine televizyon ünitesini yakıştırıyor, baş ucu kitaplarını yerlerinden edip prizler depoluyoruz. Selamı bir mesajla veriyor, hâli hatırı gönderilerden öğreniveriyoruz. Evet, biz, okumuyoruz.

"Ağaç yaşken eğilir." der büyüklerimiz, öyledir de. Çocuklarımıza, umutla ve sabırla yoğurduğumuz yeni nesle, ana dil şuurunu aşılatabilmek mühim bir meseledir. Doğru yerden yakalarsan açığı, hedefi tutturabilirsin. Bu yeni neslin mensupları madem televizyonla doğdukları andan itibaren haşır neşir oluyorlar, "Ben de o yönden nişan alırım." diyebilmeli. Çizgi filmlere, animasyonlara Türkçe, Türklük bilinci serpiştirilmeli. Özellikle sınavlarda

yorumlatmalı ki zihin kendini yenilesin, düşünsün, nefes alsın veyahut günde kim bilir kaç kez aynı kelimeyi tekrar ediyoruz acaba? Kelime dağarcığımız, teknoloji imparatorluğunun sesi çıkmayan mahkûmu çünkü.

Hâlâ isimlerini duymadığımız nice yazarımız, bir mısrasını dahi hatırlamadığımız nice şairimiz, sözlerinin hasretten kabuk bağladığı türkülerimiz var. Okusak, düşünelim, az biraz olsa dahi sorgulasak. Zinhar başka şekildeki kurtulamayacağız Batı kökenli kelimelerin paslı kışkıracısından çünkü bizim, “Türkiye’de Türkçe için mücadele ediyoruz.” diyebilen bir vatandaşımız varsa vaziyet yeteri kadar ortada değil midir zaten? Kendimizin, dilimizin farkına varsak çok geç olmadan. Kimliğimizi, dilimizi henüz kaybetmemişken. Ancak çat pat, ağır aksak konuştuğumuz Türkçe-İngilizce kırmaması değil de öz, ana dilimiz Türkçenin. Ana sütü kadar saf, sökülen ilk hece kadar masum ve gözlerinde ferî sönmeyen bir umutla bekleyen dilimizin.